

Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging

Uttalelse - Norges Døveforbund og Norges Døveforbunds Ungdom

Status	Innsendt til Utdanningsdirekto ret
Innsendt av	Innsendt og bekreftet av instansen via: ungdomskonsulent @doveforbundet.no
Innsenders e-post:	Martin Berhovde ungdomskonsulent @doveforbundet.no
Innsendt dato	15.08.2018
Hvilken organisasjon?:	Norges Døveforbund og Norges Døveforbunds Ungdom Organisasjon (Privat)
Stilling	Ungdomskonsulent

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte organisasjon.

Inkluderende fellesskap for barn og unge

Avsender: Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet

1. INNLEDNING

Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet ønsker innspill på om ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag og analyse oppleves dekkende for både barnehage, grunnskole, videregående opplæring, statlig og lokalt støttesystem. Videre ønsker vi en tilbakemelding og vurdering av ekspertgruppens forslag til et helhetlig system for en inkluderende og tilpasset pedagogisk praksis i barnehage og skole. Det vil også være mulig å foreslå alternative forslag til tiltak, som kan bidra til et bedre tilrettelagt og inkluderende tilbud. Som vedlegg følger oversikt over spørsmålene i den digitale høringen.

Du/dere kan mellomlagre svaret på høringsuttalelsen, og du/dere kan også hoppe over spørsmål underveis.

Du finner Kunnskapsdepartementets høringsbrev nederst på siden.

[Lenke til rapporten](#)

[Lenke til informasjon om høringskonferansene](#)

Takk for at du/dere tar dere tid til å delta i høringsrunden.

2. KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Vi ønsker din/deres vurdering av om ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag som beskrives i rapportens Del 1, er dekkende.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens forståelse av INKLUDERINGSBEGREPET, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. innledningen punkt 1.7.1 i rapporten.

Inkludering må ikke forstås som en assimilering og usynliggjøring av en minoritetsgruppe sitt språk og kultur i samfunnet. Dette innebærer at det ikke er inkludering når barnehagen eller skolen gjør sitt beste for at et døvt eller hørselshemmet barn kan være en del av sin klasse i de hverdagslige aktivitetene. For dette fører bare til at barnet deltar i de samme aktivitetene som klassen, men ikke nødvendigvis til at barnet blir ansett eller føler seg som «en del av» klassen. En god kilde til hva som menes med prinsippet om inkludering er UNESCOs Salamanca-erklæringen fra 1994 («Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education»). Det står i artikkel 21 i erklæringen at «[e]ducational policies should take full account of individual differences and situations. The importance of sign language as the medium of communication among the deaf, for example, should be recognized and provision made to ensure that all deaf persons have access to education in their national sign language. Owing to the particular communication needs of deaf and deaf/blind persons, their education may be *more suitably provided in special schools or special classes and units in mainstream schools.*» (vår

kursivering) Inkludering må altså skje på forskjellige måter til forskjellige tid for grupper slik at de ikke blir usynliggjorte.

Døve og hørselshemmede blir inkludert i samfunnet ved at de blir tegnspråklige, og at de da kan nyttiggjøre seg på tegnspråk. De må også møte andre jevnaldrende som bruker tegnspråk. På den måten kan døve og hørselshemmede delta i vårt demokrati og være aktive samfunnsborgere. Med dette blir døve og hørselshemmede inkludert i samfunnet vårt.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for BARNEHAGE, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 2 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for GRUNNSKOLE, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 3 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for VIDEREGÅENDE OPPLÆRING, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 4 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for STATLIG OG LOKALT STØTTESYSTEM, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 5 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for REGELVERKET, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 6 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

3. ANALYSE

Vi ønsker din/deres vurdering av om ekspertgruppens analyse av dagens situasjon er dekkende, jfr. kapittel 7 i rapporten.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens analyse av dagens situasjon, kan du/dere utdype dette her:

Ingen kommentar fra instansen

4. TILTAK OM ET HELHETLIG SYSTEM

Vi ønsker din/deres vurdering av ekspertgruppens forslag til et helhetlig system, jfr. Del 2 kapittel 8 i rapporten

Har du/dere synspunkter på ekspertgruppens forslag til et helhetlig system for en inkluderende og tilpasset pedagogisk praksis i barnehage og skole, kan du/dere utdype dette her:

Vi er her opptatt av hvordan du/dere vurderer helheten av tiltak. Nedenfor vil du/dere få anledning til å kommentere enkeltområder og tiltak.

Ingen kommentar fra instansen

5. OMRÅDER FOR TILTAK

I rapporten beskriver ekspertgruppen flere områder med tilhørende tiltak i del 2, kapittel 8. Er det **enkelte** områder for tiltak i det helhetlige systemet du/dere har synspunkter på så kan dette utdypes nedenfor.

Synspunkter på Inkluderende og tilpasset praksis i barnehage og skole. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.1 i rapporten

Retten til å ha en lærer med pedagogisk godkjent utdanning er riktig vei å gå. Men når det gjelder døve og hørselshemmede barn og unge, så må retten til undervisning **i** og **på** tegnspråk styrkes. En lærer med godkjent pedagogisk utdanning er ikke tilstrekkelig for å tilfredstille barnets språklige utvikling hvis tegnspråk ikke tilbys. Videre er det viktig at døve og hørselshemmede barn også gis muligheten til en tegnspråklig arena hvor de kan utvikle språklig og sosialt.

Videre sies det at barnet skal ha rett på lærere med relevant og høy pedagogisk/spesialpedagogisk kompetanse. I dette tilfellet vil relevant utdanning også være tegnspråk. I dag er det slik at de fleste som underviser i og på tegnspråk, har lært seg tegnspråk som voksne med bare 30 eller 60 studiepoeng. Dette er ikke tilstrekkelig. En lærer må ha mye mer kompetanse enn 30/60 studiepoeng i tegnspråk for å kunne undervise i tegnspråk. Da er hverken 30 eller 60 studiepoeng i tegnspråk bra nok til å ivareta den språklige retten som er lovbestemt. Kravene til språkkunnskap og visuell (kulturspesifikk) pedagogikk er for lave, og det er svært få lærere som har tegnspråk som førstespråk eller morsmål.

Brukermedvirkning viktig, og her vektlegger dere at barnets mening skal ha vekt. Da er det viktig at nasjonale enheter som Statped, som har spisskompetanse på hørsel fortsetter å eksistere. Statped er en viktig aktør når det gjelder tegnspråklige arenaer på skole.

Hørselshemmede og døve barn skal ha rett til å uttrykke ønske om å ha et tegnspråklig arena hvor de undervises i og på tegnspråk, og blant andre døve/hørselshemmede barn.

Synspunkter på Pedagogisk støttesystem i barnehager og skoler. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.2 i rapporten

Det pedagogiske støttesystemet skal fange opp barn og unge som opplever problemer faglig/språklig og/eller sosial læring og utvikling. Når det gjelder hørselshemmede og døve barn og unge, vil ikke en lokal pedagogisk støttesystem være tilstrekkelig. Hvordan skal støttesystemet ivareta rettighetene og mulighetene til å lære seg tegnspråk og få seg et tegnspråkmiljø. Her er Statped en viktig aktør, som har spisskompetanse på hørselsfeltet.

Det er langt fra nok å bare tilby en tegnspråktolk for å inkludere i fellesskapet. Videre er ikke hørselstekniske hjelpemidler god nok til at eleven kan mestre og følge det faglige utviklingen på lik linje med "normale" elever.

Synspunkter på Varige og omfattende individuelle tiltak. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.3 i rapporten

Det er viktig at den individuelle rettighetene ivaretas og tilrettelegging gis. Det største spørsmålet er hvordan denne rettigheten skal ivaretas når en sentral aktør (Statped) foreslås lagt ned, og kompetanse overføres til fylkeskommunene. Da vil kompetansen spres på 20 ulike fylker, istedenfor at en aktør har spisskompetanse. Videre er det vitalt at denne kompetansen ivaretas og gis raskt.

Synspunkter på Samarbeid og kompetanseheving i barnehager og skoler. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.1 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Synspunkter på En lokal pedagogisk veiledningstjeneste. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.2 i rapporten

En konsekvens av at denne veiledningstjenesten blir lokal, altså at den legges til kommuner og fylkeskommuner, er at tilgangen på ansatte med faglig kvalitativ kompetanse kan bli dårligere. Dette fordi veiledningstjenestene kan være så små at det kan forekomme at noen av tjenestene ikke vil ha ansatte med kompetanse innenfor for eksempel hørsel og tegnspråk. Det er få tegnspråklige fagfolk og de er avhengige av å jobbe sammen for å fungere optimalt. Dessuten vil dette også innebære at de ulike lokale pedagogiske veiledningstjenestene vil ha ulikt tilbud. Statlig tilbud i tegnspråkfeltet er derfor veien å gå.

Synspunkter på Statlig/fylkeskommunalt tjenester. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.3 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Synspunkter på Samiske spesialpedagogiske tjenester. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.4 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

Synspunkter på Nødvendige regelverksendringer. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.4 i rapporten

Rapporten foreslår å fjerne alle individuelle rettigheter. Dette inkluderer blant annet retten til spesialundervisning og retten til tegnspråkopplæring. I forbindelse med dette vil NDF og NDFU presisere at tegnspråkopplæring er ikke spesialundervisning. Tegnspråkopplæring handler om undervisning i og på tegnspråk, og dette er helt klart ikke spesialundervisning.

Dersom den lovfestede rettigheten til tegnspråkopplæring blir fjernet, vil Norge bryte FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD 2007). Denne FN-konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2013, og gjelder dermed som norsk rett. I artikkel 24-3b og c står det nemlig spesifikt at Norge forplikter seg til «å legge til rette for innlæring av tegnspråk og fremme av døvesamfunnet språklige identitet» og videre at «å sikre at undervisningen av (...), døde og døvblinde personer, og især barn, finner sted på de språk og i de kommunikasjonsformer og med de kommunikasjonsmidler som er best tilpasset den enkelte, og i et miljø som gir størst mulig faglig og sosial utvikling». Dette viser at uten en lovfestet språkrettighet vil hørselshemmede barn og unge ikke få rett til å utvikle språket deres. Videre står dette i kontrast med hovedmålet bak den norske språkpolitikken som går ut på at «[a]lle skal ha rett til språk, å få utvikla og tileigna seg det norske språket, bokmål og nynorsk, å få utvikla og bruka sitt eigemorsmål eller førstespråk, inkludert tegnspråk, sitt eige urfolksspråk eller nasjonale minoritetsspråk, og alle skal få høve til å læra seg framande språk» (vår kursivering) (St. melding nr. 35 (2007-2008) Mål og mening). Dersom vi ser norsk tegnspråk i dimensjonen tilgjengelighetsperspektivet, som handler om tilgjengelighet for tegnspråklige hørselshemmede, betyr dette at norsk tegnspråk er det eneste språket som kan, mer eller mindre, sikre full og tilnærmet likeverdig tilgjengelighet til storsamfunnet. Dette tilsier at det er hensiktsmessig og nødvendig med en individuell rettighet. Uten en lovfestet språkrettighet vil hørselshemmede og døde barn bli en svært sårbar og utsatt gruppe.

Det er allerede vansker med å sikre barnas rett på opplæring i og på tegnspråk, og uten denne lovfestede retten frykter vi at enda færre barn får tilgang til språkundervisningen de har krav på. Disse individuelle rettighetene kan heller stå ved siden av de andre endringene som rapporten foreslår. For det er vanskelig å se hvordan fravær av individuelle rettigheter skal medføre en bedret situasjon for barn og unge med behov for spesialundervisning. Fokuset bør flyttes til hvordan de individuelle rettighetene vi allerede har i dag, oppfylles på en bedre måte til barn og unge sitt beste.

Synspunkter på Andre nødvendige tiltak. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.5 i rapporten

Ingen kommentar fra instansen

6. IMPLEMENTERING

Er det noen av områdene for tiltak eller enkelttiltak (fra spørsmålet over), som dere mener bør prioriteres?

Jfr. rapportens kapittel 8

Ingen kommentar fra instansen

Er det enkelte av ekspertgruppens forslag som ikke bør gjennomføres? Evt. hvorfor ikke?

Jfr. rapportens kapittel 8

NDF og NDFU mener at ekspertgruppens forslag om å fjerne individuelle rettigheter ikke bør gjennomføres. Tidligere ekspertgrupper har også foreslått dette lovfestede rettigheten fjernet, og dette har ikke blitt gjennomført. Å frata barn og unge individuelle rettigheter vil ikke hjelpe de utfordringer det spesialpedagogiske system for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging står overfor. Fokuset bør altså flyttes til hvordan de individuelle rettighetene vi har i dag oppfylles på en bedre måte.

Hva er forutsetningene for en vellykket implementering av det nye helhetlige systemet i barnehager og skoler?

Ingen kommentar fra instansen

Har du/dere forslag til alternative tiltak og systemendringer, som kan bidra til et bedre tilrettelagt og inkluderende tilbud enn i dag?

Dersom du/dere har forslag til andre alternative tiltak vil vi gjerne få høre om det.

Ingen kommentar fra instansen

Har du/dere forslag til digitaliseringstiltak som kan støtte opp under god inkludering, utvikling og læring?

Ingen kommentar fra instansen

7. AVSLUTTENDE SPØRSMÅL OG KOMMENTARER

I hvilken grad er du/dere enige i ekspertgruppens forslag til et nytt helhetlig system?

Med de forutsetninger gruppen legger til grunn i rapporten vil vi gjerne vite i hvilken grad du/dere støtter ekspertgruppens forslag.

Helt uenig

Vi synes sammensettingen av ekspertgruppen ikke er tilfredstillende. Ekspertutvalget diskuterer og kommer fram med forslag som skaper store omveltninger for funksjonshemmede, og de som kommer med forslaget selv er alle funksjonsfriske. Med andre ord har de ikke innsikt og erfaring i hvordan en funksjonshemmet sin hverdag er.

Videre har ekspertgruppen møttes 9 ganger. Er brukerne tatt med inn i disse møtene på en god og tilstrekkelig måte? Har ekspertgruppen aktivt inkludert relevante brukerorganisasjoner på en god måte? Gruppen har satt seg inn i forskning og statistikk, hvor er da relevant forskning for tegnspråk, som blant annet Salamancha-erklæringen?

At de forsøker å ivareta et brukerperspektiv i arbeidet er absolutt ikke tillitsvekkende! Prinsippet til FNs konvensjon for funksjonshemmede (CRPD) «nothing about us, without us» er ikke ivaretatt. Dette er brudd på konvensjonen, hvor forslaget er å inkludere døve og hørselshemmede elever i nærskolen vil svekke de døve og hørselshemmede barna. Statped foreslås lagt ned og ansvaret flyttes til fylkeskommunene. Dette vil gå på bekostning av dem, når de lenger ikke har en sentral enhet som har spisskompetanse innenfor lavfrekvente grupper (døve og hørselshemmede, synshemmede og andre).

Har du/dere andre kommentarer, kan disse gis her:

Ingen kommentar fra instansen